

Skrzynia z narzędziami.

Wybrane metody i techniki wychowawcze i korygujące wykorzystywane do motywowania uczniów w rozwoju i zmian w zachowaniu.

Opracowanie: Magdalena Wieczorek

Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny *Metis* w Katowicach

Publiczna Placówka Samorządu Województwa Śląskiego akredytowana przez Śląskiego Kuratora Oświaty

ul. Drozdów 21 i 17
40-530 Katowice

tel. 32 209 53 12 lub 14
fax 32 209 53 13

www.metis.pl
sekretariat@metis.pl

I. Przygotowanie klasy do nauki i dyscypliny.

Pracę nad stworzeniem i utrzymaniem dyscypliny w klasie nauczyciel powinien zacząć jeszcze przed rozpoczęciem roku szkolnego. Dyscypliny uczymy od pierwszego kontaktu z uczniami, dlatego wcześniej powinniśmy zaplanować nasze działania w tym obszarze.

Przygotowanie klasy jako środowiska do nauki:

1. Przygotowanie sali lekcyjnej do nauki – przygotowanie *środowiska do nauki*.

W jaki sposób zorganizowana jest sala lekcyjna, nie pozostaje bez wpływu na osiągnięcia i zachowanie uczniów.

Na wiele elementów, tzw. „środowiska nauki” nie mamy wpływu, np. na wielkość sal w budynku szkolnym. Na inne jednak mamy wpływ i chcąc tworzyć właściwe warunki do nauki i dobrego zachowania uczniów w klasie, powinniśmy je odpowiednio zmieniać. Dobrym przykładem może być wystrój sali. Przed świętami wiele klas przypomina salę balową z dużą ilością girland, kolorowych łańcuchów i wiszących pod sufitem ozdób. Jednak jako środowisko do nauki nie jest to najlepsze miejsce. Różnobarwne kolorowe plany nie pozwalają się skupić na wykonywanej pracy, a jeśli nawet uczniom to się uda, nie potrafią utrzymać koncentracji przez dłuższy czas z powodu falujących nad nimi ozdób. W takiej klasie zapewne osiągnięcia uczniów będą mniejsze, a zachowania naruszające dyscyplinę częstsze.

2. Hałas. Oświetlenie. Temperatura.

Wiele czynników wpływa na nasze samopoczucie, powodując szybsze zmęczenie i irytację. Podobnie dzieje się w klasie. Hałas, złe oświetlenie, temperatura powietrza: zbyt ciepło lub zbyt zimno wpływają na samopoczucie uczniów, zwiększając prawdopodobieństwo wystąpienia niepożądanych zachowań. Kontrolowanie tych czynników i ich regulowanie (o ile jest to możliwe) z pewnością nie pozostanie bez wpływu na zachowania uczniów.

3. Wystrój klasy. Pomoce naukowe.

Planując wystrój sali należy pamiętać, że jej wygląd powinien służyć koncentracji i wspierać proces nauczania. Podporządkowane temu powinno być dobieranie koloru ścian, wybór miejsca na eksponowanie pomocy dydaktycznych (tych, które są rzeczywiście potrzebne, a nie wszystkich, jakie są dostępne) i przedmiotów, które mają „upiększyć” klasę. Problem ten jest niedoceniany, mimo że coraz więcej uczniów ma trudności z koncentracją.

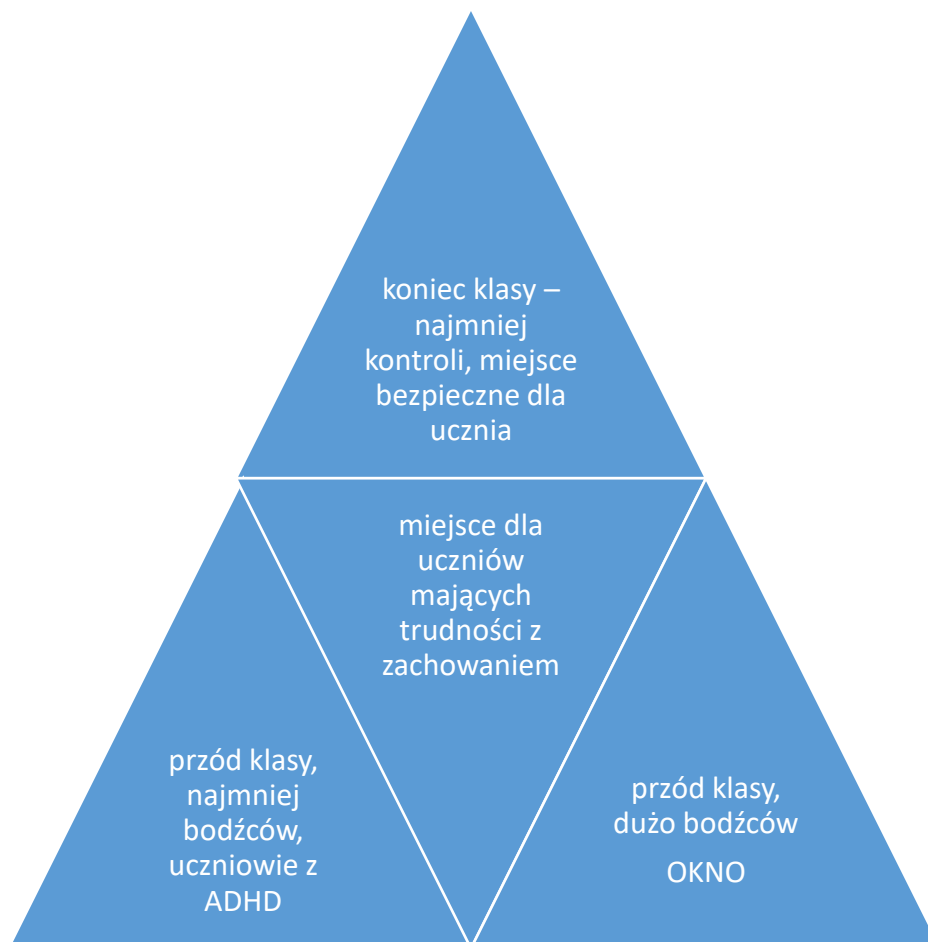
4. Rozmieszczenie przestrzenne (ławki, ciągi komunikacyjne nauczyciela).

Jest kilka elementów, które należy wziąć pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o ustawieniu ławek w klasie. Po pierwsze biurko nauczyciela powinno być ustawione w takim punkcie sali, który umożliwi nauczycielowi widzenie całej klasy i poruszanie się po niej. Po drugie należy pamiętać, żeby tak ustawiać ławki, aby nauczyciel miał swobodny dostęp do każdego ucznia wtedy, kiedy tego będzie potrzebował. Brak dostępu do ucznia w wielu momentach nie pozwala na prowadzenie skutecznych działań dyscyplinujących.

5. Rozmieszczenie uczniów w klasie.

„Trójkąt wpływów” to obszar w klasie, na który większość nauczycieli zwraca najwięcej uwagi. Podstawą tego trójkąta jest przód klasy (najczęściej jest to ściana z tablicą, biurko, miejsce, w którym najczęściej przebywa nauczyciel), natomiast wierzchołek znajduje się na jej końcu. Jeśli znamy uczniów tworzących klasę, możemy przewidzieć, którzy z nich mogą mieć trudności z odpowiednim zachowaniem się na lekcji. Zwykle uczniowie ci mając swobodę wyboru zajmowania miejsc w klasie, wybierają te, które są najbardziej oddalone od miejsca, w którym najczęściej przebywa nauczyciel, w których czują się najbezpieczniej i w których pozostają pod najmniejszą kontrolą nauczyciela. Są to miejsca, na które nauczyciel zwraca najmniej uwagi, co skutkuje tym, że nieodpowiednie zachowanie uczniów bywa niezauważane.

Rys. „Trójkąt wpływów”

Korzystając z tej wiedzy można przyjąć zasadę, że należy wskazać miejsca uczniom mającym trudności z zachowaniem wewnątrz trójkąta wpływów – tam, gdzie mogą być najlepiej obserwowani lub sadzając tych uczniów z kolegami, którzy nie ulegają ich wpływom. Przy rozmieszczeniu uczniów w klasie szczególną uwagę należy zwrócić na tych uczniów, którzy mają problemy z koncentracją uwagi (np. ADHD, Zespół Aspergera). Uczniowie tacy mają trudności z koncentracją uwagi, ale również bardzo łatwo mogą się rozpraszać. Dlatego wybrać trzeba dla nich takie miejsca, w których będzie oddziaływało możliwie najmniej bodźców. Na przykład nie najlepszym rozwiązaniem byłoby umiejscowienie ich przy oknie. To co się dzieje na zewnątrz może absorbować ich uwagę, odciągając od lekcji, ale również może rozpraszać (np. przelatujące ptaki, krzyki, pisk samochodu itd.). Również miejsce blisko drzwi może okazać się nieodpowiednie ze względu na odgłosy dochodzące z korytarza.

6. Projektowanie klasowych zasad i ich uczenie.

Opracowując klasowe zasady, powinniśmy pamiętać o zasadach nadrzędnych, a więc że chronione jest: prawo nauczyciela do nauczania, prawo uczniów do uczenia się, do poczucia fizycznego i psychicznego bezpieczeństwa, chronienia własności.

Stworzenie klasowych zasad, które wspierają dyscyplinę w klasie nie jest tak proste, jak mogłoby się to wydawać na pierwszy rzut oka. Z tego powodu warto przyrzeć się, jakimi wskazówkami powinno się kierować przystępując do ich tworzenia.

Pięć reguł tworzenia zasad

1. Jasny komunikat.
2. Pozytywny przekaz.
3. Ograniczona liczba zasad.
4. Wprowadzenie zasad ogólnych (np. traktujemy się z szacunkiem) i zasad szczegółowych (np. rozpoczynamy lekcje punktualnie).
5. Unikamy słów takich, jak: zawsze, wszędzie, ciągle.

7. Pozytywne i jasne stwierdzenia.

Dobrym rozwiązaniem jest stosowanie jasnych i pozytywnie skonstruowanych zasad, takich jak: w czasie lekcji siedzimy na swoich miejscach, samodzielnie wykonujemy zadania, podnosimy rękę, kiedy chcemy zabrać głos.

8. Ograniczona ilość zasad – zasady ogólne i szczegółowe.

Projektując zasady klasowe powinniśmy brać pod uwagę zarówno te, które w precyzyjny sposób opisują konkretne zachowania, np. kiedy chcesz zabrać głos, podnieś rękę do góry, jak i te, które są bardziej ogólne, np. traktujemy się z szacunkiem. Pozwala to na sformułowanie stosunkowo niewielkiej ilości zasad, które mogą obowiązywać w klasie, obejmując jednocześnie swoim zasięgiem dużą różnorodność zachowań. Zasad nie może być zbyt mało, ale też, jak już napisano powyżej, nie będą one spełniały swojej roli, jeśli będzie ich zbyt dużo. Optymalna ilość zasad w nauczaniu zintegrowanym to 2-3, w klasach IV-VI szkoły podstawowej 4- 5, w klasach VI-VIII do 6 zasad.

9. Zasady powinny być widoczne w klasie.

Często zdarza się, że ustalenie zasad zachowania podczas lekcji kończy się na ich wymienieniu i omówieniu przez nauczyciela. Efektywne wykorzystanie stworzonych reguł zachowania wymaga, aby były one widoczne dla wszystkich, którzy przebywają w klasie. Zasady, które są wywieszane w sali lekcyjnej obok tablicy, pozwalają nauczycielowi odwoływać się do tych zasad, wskazując na konkretne punkty, jeśli jakieś zachowanie ucznia łamie ustalone normy. Nauczyciel nie musi odwoływać się do pamięci uczniów, ale może wskazać konkretną, zapisaną na kartce zasadę, co wzmacnia prowadzone przez niego oddziaływanie dyscyplinujące.

10. Skrzynia z narzędziami. Wybrane metody i techniki wychowawcze i korygujące wykorzystywane do motywowania uczniów w rozwoju i zmian w zachowaniu.

Metoda	Zachowania uczniów	Opis metody
Ignorowanie zachowania	Chęć zdobycia uwagi. Zdobycie zainteresowania nauczyciela. Zdenerwowanie trudnym zadaniem. Konfrontacje z nauczycielem. Irytujące hałasowanie. Odpowiadanie bez podniesienia ręki. Gadanie. Narzekanie. Ciągłe prośby o powtórzenie polecenia. Niegrzeczne komentarze.	Pamiętać należy, że podobne zachowania dwóch różnych uczniów mogą wynikać z zupełnie innych przyczyn. Jeden uczeń może powodować irytujące dźwięki (stukanie ołówkiem w ławkę), kiedy jest zdenerwowany trudnościami napotkanymi podczas rozwiązywania zadania (testu lub sprawdzianu), podczas gdy inny uczeń może zachowywać się podobnie w sytuacji, kiedy zaczyna się nudzić. Pierwszy uczeń zachowuje się nieświadomie, drugi chce w ten sposób zwrócić na siebie uwagę. Ignorowanie zachowania zawsze musi się zakończyć spotkaniem z uczniem i rozmową na temat zachowania, które miało miejsce w klasie.
Kontakt wzrokowy	Zachowania, które zakłócają proces dydaktyczny.	Kontakt wzrokowy z uczniem, przesyła komunikat określający granicę dla niewłaściwego zachowania: <i>Widzę, co robisz i nie pochwalam tego. Chcę, żebyś zmienił swoje zachowanie.</i> Ważną rolę odgrywa mimika naszej twarzy. Jeśli nasz wzrok ma przekazywać komunikat: nieodpowiednio się zachowujesz, zmień to natychmiast, to istotną rolę odgrywa wsparcie tego komunikatu przez mimikę naszej twarzy. Nie należy przekazywać podwójnych komunikatów.

<p>Dystans</p>	<p>Niewłaściwe zachowania, które zaburzają pracę na lekcji.</p> <p>Odzyskiwanie uczniów do pracy w sytuacji, kiedy nie wykonują poleceń nauczyciela i są zajęci innymi sprawami, które nie są związane z lekcją.</p>	<p>Prowadząc działania dyscyplinujące nauczyciel w świadomy sposób może wykorzystywać dystans, jaki dzieli go od ucznia do zwiększenia siły swojego oddziaływania.</p> <p>Czasami samo stanie obok ucznia może wpłynąć na zmianę jego zachowania.</p> <p>Zmniejszanie dystansu między nauczycielem a uczniem w połączeniu z innymi niewerbalnymi technikami działań dyscyplinujących przynosi bardzo dobre rezultaty. Szczególną rolę odgrywa tu utrzymywanie kontaktu wzrokowego wraz z powolnym zmniejszaniem dystansu dzielącego nauczyciela od ucznia. W ten sposób nauczyciel stopniowo zwiększa presję wywieraną na ucznia.</p>
<p>Technika znaków</p>	<p>Zachowania, które zakłócają proces dydaktyczny.</p>	<p>Za pomocą określonych znaków możemy naprowadzać uczniów na oczekiwane przez nas zachowanie w klasie. Istotnym warunkiem, którego spełnienie w znaczący sposób wpływa na skuteczność stosowania tej techniki jest znajomość przez uczniów komunikatów, które zawierają się w przesyłanych przez nas znakach.</p> <p>Istnieje wiele znaków (np. palec położony na ustach, wskazanie palcem na jakiś przedmiot)</p> <p>Pracując z klasą możemy stworzyć swój własny system znaków, który będzie służył komunikacji z uczniami w określonych sytuacjach.</p> <p>Można skorzystać z niewielkich kartek zawierających napisy z krótką treścią: „Wróć do nas”, „Rozpocznij pracę nad zadaniem”</p> <p>Prowadząc zajęcia i chodząc po klasie nauczyciel zatrzymuje się przy uczniu, który w nieodpowiedni zachowuje się i kładzie przed nim przygotowaną żółtą kartkę, nie przerywając toku lekcji. Kartka jest ostrzeżeniem.</p>

<p>Wtrącenie imienia</p>	<p>Zachowania, które zakłócają proces dydaktyczny.</p>	<p>Skuteczną metodą, jaką może nauczyciel posłużyć jest wplecenie w tok swojego wykładu imienia lub nazwiska ucznia, któremu chcemy przestać informację o niewłaściwym zachowaniu.</p> <p>Wtrącenie imienia jest miękką techniką (z tego powodu, choć polega na użyciu komunikatu werbalnego, została za mieszczona w tym rozdziale) odzyskania uwagi ucznia bez przerywania toku lekcji.</p> <p>Np. <i>Pamiętacie, jak na poprzedniej lekcji rozwiązywaliśmy podobne zadanie dotyczące obliczania obwodu trójkąta, Piotrze (na chwilę zawieszę głos).</i></p>
<p>Chwalenie kolegi</p>		<p>Wielu uczniów mających problemy ze stawianymi przed nimi szkolnymi zadaniami (testami) próbuje poradzić sobie z przeżywaną frustracją czy lękiem przed niepowodzeniem, zachowując się w sposób naruszający dyscyplinę, absorbując uwagę nauczyciela i odrywając go od prowadzenia zajęć. Aby wesprzeć takiego ucznia w zmianie zachowania i zachęcić go do podjęcia pracy, można skorzystać z techniki polegającej na pochwaleniu uczniów znajdujących się w jego najbliższym otoczeniu. Po prostu można podejść do ucznia odpowiednio zachowującego się, siedzącego możliwie najbliżej dziecka przeżywającego trudności i pochwalić sposób, w jaki pracuje np. <i>„Cieszę się, że szybko zabrałeś się do pracy”, „Dobrze rozpoczęłeś test”, „Tak należy przystąpić do wykonania tego ćwiczenia” itd..</i> W ten sposób nagradzając oczekiwane zachowanie u innych, pokazujemy uczniowi, jakie zachowanie jest przez nas oczekiwane. To może pomóc mu podjąć decyzję o dalszym zachowaniu.</p>

Pytania wprost	Chęć zdobycia władzy, przejmowanie kontroli w klasie.	Jeśli nauczyciel postrzeżga zachowanie ucznia jako chęć pozyskania uwagi, może podjąć próbę bezpośredniego ujawnienia celu działania ucznia, zadając pytanie w rodzaju: „Czy możliwe jest, że wykrzykując odpowiedzi bez podnoszenia ręki, chciałeś, żebym zwrócił na ciebie uwagę?”. „Czy możliwe jest, że chodzi ci o to, że to ty chciałbyś wybrać, co będziemy robić?” lub „Czy możliwe jest, że chcesz pokazać, iż nikt nie może ci kazać tego (...) zrobić?” .
Pytania wprost	Bezradność.	Metoda polega na ujawnieniu i nazwaniu emocji: „Czy możliwe jest, że boisz się, że sobie z tym nie poradzisz?”
Ukryta konfrontacja	O ukrytej konfrontacji możemy mówić w sytuacji, w której uczeń przejawia niechęć lub wrogość w sposób bardziej wyrafinowany, stosując ironię, szyderstwo, mrużąc pod nosem nieprzyjemne komentarze czy „krzywo” spoglądając na nauczyciela.	Zachowanie przez nauczyciela kontroli nad sytuacją wymaga od niego panowania nad własną złością. Niestety nie ma jednego dobrego sposobu na zapanowanie nad emocjami, a w szczególności tymi, które wywołują w nas duże wzburzenie. Niemniej istnieją dwie grupy technik, które nauczyciel może zastosować w klasie. 1. Pierwsze z nich to techniki opanowywania fizjologicznych objawów złości: głębokie oddechy, liczenie do pięciu (dziesięciu) i tym podobne zachowania pozwalające na zrelaksowanie i zminimalizowanie napięcia. 2. Druga grupa technik polega na wypowiedaniu w myślach zdań (monitów) o uspokajającej treści: „On/ona nie zdenerwuje mnie”, Należy zdystansować się od ucznia, poczekać, dając w ten sposób czas sobie na ochłonięcie, a uczniowi na powrót do właściwego zachowania.

Jawna konfrontacja	Jawna konfrontacja- rzucenie nauczycielowi wyzwania. Uczeń może otwarcie ignorować lub odmawiać wykonania polecenia, bezczelnie zwracać się do nauczyciela, przeszkadzać kolegom.	Odpowiedź paradoksalna lub zgodzenie się z uczniem, pozwala na uniknięcie konfrontacji lub zastosowanie technik wykorzystujących w większym stopniu władzę nauczyciela w klasie, służących stawianiu ograniczeń dla niewłaściwych zachowań.
Odpowiedź paradoksalna	Przykład. <i>Nauczycielka języka polskiego wprowadza uczniów do nowego tematu mówiąc, że na dzisiejszej lekcji zajmiemy się wierszem ..... W tym momencie uczeń mówi głośno:</i> <i>Ale po co go będziemy czytać, przecież on jest głupi!</i>	Odpowiedź paradoksalna polega na przyjęciu odmiennej postawy niż ta, której spodziewa się uczeń. Jeśli uczeń mówi podniesionym tonem, ty zacznij mówić cicho, jeśli krzyczy, mów jeszcze ciszej. To zwykle skutkuje, bo uczeń spodziewał się innej reakcji, pozwala też na rozładowanie napięcia.
Zgodzenie się z uczniem	Przykład. Nauczycielka na lekcji języka polskiego wprowadza uczniów do nowego tematu lekcji mówiąc, że na dzisiejszej lekcji zajmą się omówieniem wiersza ... W tym momencie jeden z uczniów siedzący w trzeciej ławce mówi głośno: U: <i>Ale po co będziemy go czytać, przecież on jest głupi.</i> N: <i>Być może masz rację, że ten wiersz jest głupi. Ale, aby stwierdzić, że ten wiersz jest głupi, musimy go najpierw przeczytać.</i> Do klasy: <i>Otwórzcie książki na stronie ...</i>	Inną techniką (również odpowiedzią paradoksalną) możliwą do zastosowania w sytuacji konfrontacji jest „zgodzenie się z uczniem”.
Zwroty typu przestań, stop.	Zatrzymaniu niewłaściwego zachowania ucznia.	Przestań Dość tego Dość, już o tym rozmawialiśmy. Stop. Posługując się jednym z tych zwrotów, określamy granice niewłaściwego zachowania i zatrzymujemy je.
„Trio” Glassera.	Zatrzymaniu niewłaściwego zachowania ucznia. Odwołanie się do zasad.	Trzy pytania, które zadane kolejno pomogą uczniowie zaobserwować własne zachowanie, ocenić je, a następnie poszukać akceptowanego

		zachowania w danej sytuacji. W tym celu nauczyciel może posłużyć się kolejno zadawanymi uczniowi pytaniami: (1) Co robisz? (2) Czy jest to zgodne z zasadami? (3) Co powinieneś robić?
Pytania „Co-Jak”.	Zatrzymaniu niewłaściwego zachowania ucznia. Odwołanie się do zasad i konsekwencji.	Pytania „Co-Jak” składają się z czterech kolejno zadawanych pytań: (1) Co zrobiłeś? (2) Jaka obowiązuje reguła? (3) Jakie będą konsekwencje, jeśli dalej będziesz tak postępował? (4) Co zrobisz, żeby zmienić swoje zachowanie? Lub Co zrobisz, aby uniknąć konsekwencji?
Jasny komunikat.	Egzekwowanie zachowania, którego oczekujemy od ucznia.	Określa on dokładnie oczekiwanie nauczyciela i jest jednoznaczny. Komunikaty można wypowiedzieć w jaśniejszej postaci np. „Usiądź na swoim miejscu”, „Wyrzuć gumę do kosza”.
Procedura sprawdzająca.	Procedura sprawdzająca.	Jeżeli po jasnym określeniu granicy niewłaściwego zachowania uczniów nie reaguje zgodnie z oczekiwaniami, często mamy wrażenie, że to co mówimy, nie dociera do ucznia. Procedura sprawdzająca jest prostą techniką pozwalającą dowiedzieć się, czy nasz komunikat dotarł do ucznia lub jak został zrozumiany. Stosując ten krok procedury, możemy posłużyć się następującymi pytaniami: „Czy zrozumiałeś, co do ciebie powiedziałem?” „Czy moje polecenie jest jasne?” „Co usłyszałeś?” „Powtórz, co do ciebie powiedziałem.”
Technika przecięcia.	Technika ta służy uniknięciu wciągnięcia nauczyciela w dyskusje, kłótnie i spory powodujące odwrócenie naszej uwagi od sedna sprawy lub targowanie się o przesunięcie granic.	Dzięki zastosowaniu techniki przecięcia, kończymy interakcję, określając (1) oczekiwane przez nas zachowanie oraz (2) wskazując na konsekwencje, na jakie naraża się uczeń, trwając przy swoim zachowaniu. Ważne jest, aby pamiętać, że najskuteczniej działają logiczne i naturalne konsekwencje dla niewłaściwych zachowań.
Ochłonięcie.	Sytuacja, kiedy spostrzegamy,	W sytuacji, kiedy spostrzegamy, że

	że uczeń jest zdenerwowany.	uczeń jest zdenerwowany, możemy wypowiedzieć podobne zdanie do tego: „Widzę, że jesteś zdenerwowany. Wróć do swojej ławki i zczekaj tam, aż się uspokoisz. Wrócimy do rozmowy za pięć minut.”
Zdarta płyta.	Technikę stosujemy w celu wzmocnienia oczekiwanego zachowania.	Przykład: Uczeń wykrzykuje odpowiedź bez uprzedniego podniesienia ręki. Nauczyciel: <i>Janek, chcesz odpowiedzieć, to podnieś rękę do góry.</i> Uczeń: <i>Ale ja znam odpowiedź.</i> Nauczyciel: <i>Chcesz odpowiedzieć, to podnieś rękę do góry</i> Uczeń: <i>Pozwolił Pan tak odpowiadać Małgosi wczoraj.</i> Nauczyciel: <i>Chcesz odpowiedzieć, to podnieś rękę do góry.</i>
Technika wymuszonego (ograniczonego) wyboru.	Wybór między dostosowaniem się do oczekiwania nauczyciela lub konsekwencją, sformułowaną przez nauczyciela.	Technika wymuszonego (ograniczonego) wyboru, polegająca na daniu uczniowi wyboru. Przykład. <i>Dziewczęta, możecie siedzieć razem i nie rozmawia, albo siedzieć w ciszy osobno. <u>Co wybieracie?</u></i> Warunki techniki ograniczonego wyboru: <ul style="list-style-type: none"> • Ogranicz liczbę wyborów ograniczonych • Pamiętaj, że możliwości wyboru, to twoje granice <i>Albo będziesz siedzieć we właściwy sposób, albo przez 15 minut postoisz obok ławki. <u>Co wybierasz?</u></i> <ul style="list-style-type: none"> • Uczyń dziecko odpowiedzialnym za podjętą decyzję przez niego. Co wybierasz. • Gdy uczniowie nadal są nieposłuszni, przejdź do konsekwencji.
Stój z makaronem.		Założenie „konta” – stoik. Wprowadzenie zasad dostawiania makaronów (po 45 lekcji), uczniowie mogą dostać 5 makaronów na 1 lekcji, np. za: aktywność na lekcji, właściwe zachowanie na lekcji,

		<p>zachowanie ciszy, należy wybrać, takie zachowanie na którym nam zależy.</p> <p>Zbieranie żetonów (makaronów) odbywa się do określonego miejsca, jest to stoik. Po zbieraniu – następuje NAGRODA, jest to wolna lekcja podczas której uczniowie robią, to co sobie wymyślili, np. grają w grę planszową Monopoli.</p>
Tajemniczy uczeń.		<p>Nauczyciel losuje lub wybiera 1 ucznia na lekcji i bacznie obserwuje go pod kątem zachowania lub postępów w nauce, zaangażowania, pracy w grupie, relacji (obszar dydaktyki lub obszar umiejętności społecznych)</p> <p>Obserwuje 1 godzinę lekcyjną lub każdy nauczyciel cały dzień obserwują wybranych uczniów.</p> <p>Pod koniec dnia uczniowie otrzymują informację zwrotną. Nauczyciel mówi co uczeń zrobił dobrze. Twardo mówi (głos), gdzie uczeń popełnił błąd. Stawia ocenę lub punkty, żetony.</p> <p>Jeżeli cała klasa jest obserwowana, to mają na przykład pakiet 20 pkt. Do wykorzystania. Na cały dzień. jeżeli spełniają oczekiwania nauczyciela, klasa utrzymuje punkty, jeżeli nie to je traci.</p>
Stoper.		<p>Nauczyciel przynosi na każdą lekcję stoper. Wprowadza zasady, czyli oczekiwania wobec zachowania. Kiedy uczniowie nie zachowują się zgodnie z ustaleniami, nauczyciel włącza stoper. W zależności ile stoper naliczy czasu podczas lekcji, uczniowie muszą odrobić na przerwie lub tracą dane im przywileje. Jeżeli uczniowie będą się zachowywać zgodnie z oczekiwaniami, stoper nie będzie włączony, a uczniowie otrzymują nagrodę.</p>
Arkusze przemyśleń.		<p>Nazwisko ucznia, data, klasa Złamałem /-am/ następującą zasadę ..... Zrobiłem tak, ponieważ..... Komu przeszkadzałem, kiedy</p>

		złamałem/-am/ zasadę..... Co mogłem zrobić zamiast tego .....
Turniej uśmiechniętych twarzy		Każdy uczeń na początku lekcji dostaje 3 uśmiechnięte buźki. Następnie umawiamy się z uczniami, za co można stracić buźki, np. <ul style="list-style-type: none"> • Za brak pracy domowej • Za brak podniesienia ręki do odpowiedzi • Za rozmawianie na lekcji z sąsiadem Kto zachowa wszystkie buźki ma 3 minuty przerwy więcej, jako przywilej.

11. Stosowanie pozytywnych komunikatów wychowawczych *Potrzeby i komunikaty.*

Tworzenie dobrego klimatu w klasie i poczucia bezpieczeństwa

Usiądź, jesteśmy na stronie 25, ćwiczenie 4, dzisiaj rozmawiamy o czasownikach.

Wejdz i usiądź po cichu.

Powtórzmy plan działania na dzień dzisiejszy.

Przypomnij proszę, co jest celem działania.

Kasiu mogłabyś powtórzyć instrukcję tego zadania...

Czy wszystkie polecenia są dla ciebie zrozumiałe?

Dzisiaj powtórzmy sobie ... a sprawdzian będzie we wtorek.

Omówimy jeszcze raz tym razem wspólnie czym będziemy się zajmować.

Zanim przejdziemy do lekcji, przekazuję informacje, że do kina idziemy ...

Pamiętajcie, że zawsze wchodzę do klasy ostatni.

Podzielimy się na grupy w .... taki sposób...

Być docenionym i dostęszanym przez nauczyciela

Przyszedłeś później. Porozmawiamy (opowiesz mi?) o tym po lekcji.

Co się stało, że przyszedłeś kilka minut później.

Mam nadzieję, że powód twojego spóźnienia jest ważny.

Cieszę się, że udało ci się do nas dołączyć.

Coś się stało, że przyszedłeś dopiero teraz?

Wszystko w porządku?

Super, oby tak dalej.

Gratuluję.

Widzę, że zrobiłeś już większość zadań.

Cieszę się, że z tym problemem przyszedłeś do mnie.

Cieszę się, że ten sprawdzian napisałeś lepiej niż ostatnio.

Bardzo podoba mi się twój rysunek.

Rozdaj swoim kolegom atlasy i globusy.

Fajny pomysł podzielić się nim z kolegami.

Super rozwiązałeś to zadanie.

Może chcesz przygotować prezentację dla naszej klasy.

Powtórz to co powiedziałeś, to było bardzo ciekawe.

Patryk podzieli się swoją wiedzą.

Wpływ na zachowanie - kontrola zachowania

Kiedy spóźniasz się wybierasz pozostanie dłużej w klasie.

Ty decydujesz o tym ile i czego się uczysz.

Wiem, że macie problem ze zjedzeniem obiadu na przerwie. Jednak materiał, który został przerobiony musicie uzupełnić we własnym zakresie.

Tomku, lekcja zaczyna się o 8. Następnym razem...

Możesz odpowiadać ustnie lub pisemnie wybór należy do ciebie.

A ty jak zachowałbyś się w tej sytuacji.

Dokonałaś dojrzałego wyboru.

Ty zdecydowałaś, że się tak zachowasz.

Cieszę się, że zostałeś na lekcji, kiedy inni poszli na wagary. (To musiał być niełatwy wybór.)

W tej chwili nie musisz rozwiązywać tego zadania, ale pamiętaj że na następnej lekcji wrócimy do tego.

Kiedy uciekniecie z lekcji, nie pojedziecie do Krakowa.

Wychodzimy, kto chce może założyć kurtkę.

Wychodzimy o 9.10.

Wybierzcie konkurencję, w której chcecie brać udział.

Posiadanie przez ucznia poczucia, że uczy się czegoś nowego lub robi postęp

Tydzień temu przyszedłeś 10 minut po dzwonku, dzisiaj 3 minuty.

Widzę, że po naszej rozmowie przychodzisz wcześniej.

Przyszedłeś po dzwonku tak jak ci się już zdarzało, ale dzisiaj udało ci się skoncentrować i poprawnie wykonałeś zadanie.

To już potrafisz robić, a nad tym musisz jeszcze popracować.

To możesz wykorzystać tu i tu.

Cieszę się, że w tak krótkim czasie wykonałeś to zadanie.

Dzisiaj przebiegłeś dłuższy dystans w tym samym czasie.

W dzisiejszym dyktandzie zrobiłeś mniej błędów niż w poprzednim.

Widzę, że twoja sprawność fizyczna poprawiła się po wakacjach.

Cieszę się, że po naszej rozmowie Twoja aktywność na lekcji jest większa.

Rozumienie sensu zagmatwanego świata

Jeżeli następnym razem się spóźnisz, zostaniesz 5 minut po lekcjach.

Kiedy przychodzisz 5 minut później tracisz 5 minut zajęć

Kiedy się spóźniasz przeszkadzasz innym w lekcji

Przyszedłeś po dzwonku. Po lekcji uzupełnisz to co do tej pory zrobiliśmy.

Jeśli zrobimy te zadania w klasie nie będziecie mieli pracy domowej

Tej wiedzy będziemy potrzebowali kiedy będziemy robili to i to.

Kiedy ćwiczysz to będziesz to umiał.

Konsekwencją tego zachowania są zaległości.

Kiedy przychodzisz 5 minut później tracisz szansę na „szczęśliwy numer”

Spójrz, kiedy trzasnąłeś drzwiami spadł kwiatek.

Kiedy nie ma cię na lekcji trudno zrozumieć następne.

Kiedy biegasz po korytarzu możesz złamać nogę.

Kiedy ćwiczysz lepiej czytasz.

Kiedy nie odrabiasz prac domowych, to wtedy masz gorsze oceny.

Poczucie przynależności do klasy

Cieszę się Tomku, że dotarłeś do nas. Usiądź proszę.

Zapraszam na zajęcia cieszę się, że jesteś.

Cieszę się że jesteś z nami, brakowało nam ciebie.

Czekaliśmy na ciebie z niecierpliwością, żeby nic ważnego cię nie ominęło.

Dobrze że już jesteś.

Przełącz innym informacje ze spotkania.

Podoba mi się, kiedy służysz pomocą innym.

Świetnie, że pomogłeś Kasi.

Piotrek zdobył pierwsze miejsce, dzięki temu nasza klasa...

Widzę, że przygotowałeś się do dzisiejszej lekcji.

Widzę że przygotowałeś się do dzisiejszej lekcji, dzięki temu możemy ...

Dzięki temu, że pomagasz kolegom w lekcjach, dzisiaj uda nam się skończyć.

Wykorzystanie humoru na lekcji

Witamy i zapraszamy.

Cześć kolego, pilnuj miejsca swego.

Zróbmy to inaczej.

Dzisiaj będziemy uprawiać hazard i rozmawiać o ważnych sprawach.

Zamieńcie się miejscami z kolegą z ławki.

Teraz każdy uczeń spróbuje złapać lewą ręką prawe ucho kolegi.

12. Umowa z klasą na zachowanie.

Nasze zasady, które znam i akceptuję!	Możemy zdobyć	Zdobyliśmy
Po wejściu do klasy zajmujemy miejsca w ławkach i w ciszy wyjmujemy tylko potrzebne przybory szkolne.	<i>W tej rubryce należy określić możliwą ilość zdobytych punktów dla klasy!</i>	<i>W tej rubryce należy określić ilość utrzymanych punktów na danej lekcji dla klasy!</i>
Zawsze podnosimy palec do góry i czekamy, aż nauczyciel poprosi odpowiedź.		
Siedzimy w ławkach, nie zmieniamy miejsca siedzenia bez pozwolenia.		
Pilnujemy porządku na ławce		
Dbamy o przybory szkolne. Wieczorem pakujemy plecaki do szkoły zgodnie z listą sporządzoną z wychowawcą klasy.		
Jemy i pijemy tylko podczas przerwy.		
Powstrzymujemy się od komentarzy		

wobec nauczyciela i rówieśników.		
Staramy się zapisywać notatki starannie i staramy się zdążyć na czas.		
Samowolnie nie wychodzę z ławki.		
Samowolnie nie wychodzę z Sali lekcyjnej.		
W sytuacji dla mnie trudnej proszę o pomoc nauczyciela.		

13. Karta monitoringu zachowania dla każdego ucznia, którą prowadzą nauczyciele.

Karta monitoringu jest dla 1 ucznia.

Karta zachowania podczas lekcji		Karta zachowania podczas przerw	
Karta jednodniowa	Karta tygodniowa	Karta jednodniowa	Karta tygodniowa

Źródło:

A. Karasowska. Jak wychowywać i uczyć dzieci z zaburzeniami zachowania.

J. Kołodziejczyk. Dyscyplina w klasie.

Jak sobie radzić z prowokacyjnymi zachowaniami uczniów? Metoda konstruktywnej konfrontacji”, mat. CMPPP.

R. MacKenzie. Kiedy pozwolić, kiedy zabronić w klasie.

A. Kołakowski. Trudne dziecko.